

Toch om geen andere reden dan dat zij het de lezer inscherpt dat de illegaliteit in al haar vormen een levensgevaarlijke aangelegenheid was en tevens een successie van overwinningen en nederlagen – nederlagen in dier voege dat, alle moed en opofferingsgezindheid ten spijt, belangrijke doelen niet bereikt werden en inspirerende leiders aan hun gezinnen en hun makkers werden ontrukkt.

Na de dood van Johannes Post en Hilbert van Dijk was van de tevoren al tot drie mannen gereduceerde landelijke leiding der Knokploegen: Scheepstra, Post, van Dijk (Valstar was in mei, van der Horst in juni uitgeschakeld), nog maar één over: Scheepstra, de jongste. Welke problemen dat schiep voor de misschien veertig of vijftig Knokploegen die er op dat moment in bezet Nederland waren, hopen wij in deel 10 te beschrijven.

Hier willen wij opnieuw onderstrepen dat de verzetsprestaties die in de periode zomer '43–zomer '44 door de LO verricht zijn, geen moment losgemaakt kunnen worden van de nog gevaarlijker prestaties der Knokploegen. Wij moeten die prestaties zien als een spontaan reageren – een reageren bovendien dat zich geleidelijk maar onstuitbaar in alle delen des lands aftekende zonder enig contact met buiten Nederland gevestigde autoriteiten. Andere grote illegale organisaties als de Ordedienst, *Vrij Nederland* en *Het Parool* stonden in die tijd in min of meer regelmatige verbinding met de regering te Londen, verscheidene grote spionagegroepen hadden de steun van geheime agenten en marconisten die door het Bureau Inlichtingen uitgezonden waren, maar afgezien van de algemene oproepen tot hulpverlening aan vervolgden die door Radio Oranje uitgezonden werden, ontvingen de verzorgingsgroepen in het algemeen en speciaal ook de LO/LKP althans tot april '44 uit Londen geen enkele steun, zulks dan met uitzondering van het feit dat de (ook al spontaan geboden) financiële hulp van het Nationaal Steunfonds, waarover straks meer, van januari '44 af plaats vond met machtiging van de Nederlandse regering. Die machtiging was overigens afgegeven zonder dat die regering van het bestaan van de LO/LKP op de hoogte was, laat staan dat zij wist hoe uitgebreid en efficiënt dit grote illegaliteits-complex functioneerde. Er zijn echter, merkwaardig genoeg, in '43, voorzover bekend, van de zijde van de LO/LKP ook geen pogingen ondernomen om de regering daaromtrent te informeren.

Tot twee pogingen kwam het in de lente van '44.

In april trachtte prof. mr. V. H. Rutgers samen met enkele anderen met een bootje de Noordzee over te steken teneinde de regering in te lichten omtrent het verzet dat van gereformeerde kringen uit geboden werd. Rutgers was goed van *Trouw* op de hoogte en hij had van Bruins Slot en anderen ook veel over de LO/LKP gehoord. Zijn overtocht mislukte evenwel. De tweede